

Näyttötutkinnon perusteet

**LASTEN JA NUORTEN
ERITYISOHJAAJAN
AMMATTITUTKINTO
2003**

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

DNO 39/011/2003
MÄÄRÄYS **Velvoittavana
noudatettava**
PÄIVÄMÄÄRÄ **31.10.2003**
Voimassaoloaika
1.11.2003 alkaen toistaiseksi
Säännökset, joihin toimivalta
Määräyksen antamiseen perustuu
L 631/1998 13 § 2 mom
A 812/1998 1 § 1 mom
Kumoo määräyksen no
Muuttaa määräystä no

LASTEN JA NUORTEN ERITYISOHJAAJAN AMMATTITUTKINNON PERUSTEET

Opetushallituksen johtokunta on päättänyt lasten ja nuorten erityisohjaajan ammattitutkinnon perusteista, joita on noudatettava 1.11.2003 lukien toistaiseksi.

Tutkintoon tai sen osaan valmistavan koulutuksen järjestäjän on laadittava ja hyväksyttävä koulutusta varten opetussuunnitelma noudattaen, mitä näissä tutkinnon perusteissa on määrätty. Ammattitaidon näytöt on järjestettävä osana valmistavaa koulutusta.

Tutkintotoimikunta, tutkinnon järjestäjä ja koulutuksen järjestäjä eivät voi jättää noudattamatta tutkinnon perusteita tai poiketa niistä.

Todistuksiin merkittävistä tiedoista ja todistumalleista sekä henkilökohtaisten opiskeluohjelmien laatimisen perusteista määrätään erikseen.

Pääjohtaja

KIRSI LINDROOS
Kirsi Lindroos

Ylitarkastaja

PERTTI PITKÄNEN
Pertti Pitkänen

SISÄLLYSLUETTELO

1	Luku	
	NÄYTTÖTUTKINTOJEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET	7
	1 § Näyttötutkinnot	7
	2 § Näyttötutkintoihin valmistava koulutus	7
	3 § Ammattitaidon osoittamistapojen ja tutkintasuoritusten arvioinnin yleiset perusteet	7
2	Luku	
	LASTEN JA NUORTEN ERITYISOHJAAJAN AMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN	8
	1 § Tutkinnon osat	8
3	Luku	
	LASTEN JA NUORTEN ERITYISOHJAAJAN AMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET	9
A. Pakolliset tutkinnon osat		
	1 § Eryityiskasvatus ja -ohjaus	9
	a) Ammattitaitovaatimukset	9
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	9
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	11
	2 § Moniammatillinen työ	12
	a) Ammattitaitovaatimukset	12
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	12
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	14
	3 § Yhteisöllisyys ja osallisuus	14
	a) Ammattitaitovaatimukset	14
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	14
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	15
	4 § Kulttuurien vuorovaikutus	16
	a) Ammattitaitovaatimukset	16
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	16
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	18
B. Valinnaiset tutkinnon osat		
	5 § Eryistä tukea tarvitsevien lasten ja heidän perheidensä ohjaus ja tukeminen	18
	a) Ammattitaitovaatimukset	18
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	18
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	22

6 § Erityistä tukea tarvitsevien nuorten ja heidän perheidensä ohjaus ja tukeminen	22
a) Ammattitaitovaatimukset	22
b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	22
c) Ammattitaidon osoittamistavat	27
C. Vapaaehtoinen tutkinnon osa	
7 § Yrittäjäys	27
a) Ammattitaitovaatimukset	28
b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	28
c) Ammattitaidon osoittamistavat	30
Liite 1 Ammatin kuvaus	31
Liite 2 Ammattialan arvoperusta	32

1 Luku

NÄYTTÖTUTKINTOJEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

1 § Näyttötutkinnot

Näyttötutkinnot ovat ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomia. Koulutuksessa, työelämässä ja harrastuksissa hankittua osaamista käsitellään yhtenä kokonaisuutena siten, että osaaminen voidaan hyödyntää tutkinnoissa vaaditun ammattitaidon näytöissä.

Näyttötutkinnot ovat rakenteeltaan modulaarisia. Ne muodostuvat työelämästä ja sen kehittymistarpeista johdetuista tehtäväkokonaisuuksista, joille on ominaista toiminnallisen ja tiedollisen perustan yhteisyys, ammattitaidon monipuolisuus sekä työprosessin ja sen tulosten yhdentyminen. Tutkinnon osa muodostaa ammattipätevyyyden osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi ja arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Näytöt järjestetään ja suoritetaan joustavasti tutkinnon osa kerrallaan. Koko tutkinnon sijasta tavoitteena voi olla myös tietyn tai tiettyjen tutkinnon osien suorittaminen.

Ammattitaitovaatimusten kuvauksen perustana on pätevyystyyppitys, jonka katsotaan parhaiten soveltuvan ammattialalle. Kuvauksessa keskitytään ammatin ydintoimintojen vaatimuksiin, toimintaprosessien hallintaan ja laaja-alaiseen ammattikäytäntöön. Vaatimukset kattavat myös työelämässä tarvittavan kielitaidon ja sosiaaliset valmiudet.

2 § Näyttötutkintoihin valmistava koulutus

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei muodollisesti voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin erilaisen valmistavan koulutuksen yhteydessä.

Valmistavan koulutuksen järjestäjän tulee vahvistaa opetussuunnitelma tutkinnojen perusteiden mukaisesti. Koulutus ja siihen sisältyvät näytöt on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Koulutuksen järjestäjän velvollisuutena on järjestää näytöt osana valmistavaa koulutusta. Opiskelijan velvollisuutena on osallistua näyttöihin osana opintojaan.

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavaan perustutkintoon sisältyvät yhteiset opinnot eivät ole pakollisia koulutuksessa, joka valmistaa näyttötutkintona suoritettavaan perustutkintoon. Niiden tavoitteet tulee ottaa kuitenkin soveltuvin osin huomioon opetussuunnitelmassa ja opetuksen järjestämisessä.

3 § Ammattitaidon osoittamistapojen ja tutkintosuoritusten arvioinnin yleiset perusteet

Näyttöjen arviointi edellyttää järjestelmällistä aineiston keräämistä, päätöksentekoa ja dokumentointia tutkinnon suorittajan ammatillisista ja työtoimintavalmiuksista suhteessa tutkinnon perusteissa määriteltyihin ammattitaitovaatimuksiin ja

arviointikriteereihin. Arvioinnin painopisteen tulee olla tekemisessä ja työssä toimimisessa. Taito tai osaaminen on arvioitava pääsääntöisesti suoraan vastaavasta työtoiminnasta.

Näyttöympäristön tulee olla todellinen tai mahdollisimman realistinen. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä kuten havainnointia, haastatteluja, kyselyjä, aikaisempia dokumentoituja näyttöjä sekä itse- ja ryhmäarviointia. Näytöt tulee järjestää tutkinnon osittain siten, että niissä voidaan arvioida ammatin hallinnan kannalta keskeisten tavoitteiden saavuttamista.

Arvioinnin kohteilla ilmaistaan osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota. Kohteet tulee kiinnittää ydintaitoihin, työn perustana olevan tiedon hallintaan, työmenetelmiin, työvälineiden ja materiaalien hallintaan sekä työprosessin hallintaan. Sekä arvioinnin kohteet että kriteerit johdetaan vastaavan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteisiin perustuvat arviointikriteerit kuvaavat ja täsmentävät eritasoisia suorituksia. Kriteereillä ilmaistaan kynnykset, joiden avulla erotellaan eritasoiset suoritukset.

2 Luku

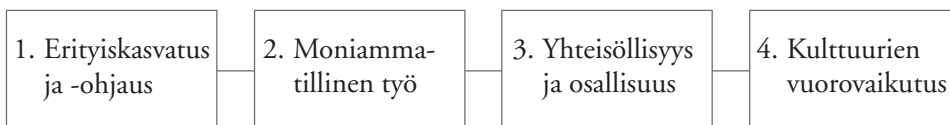
LASTEN JA NUORTEN ERITYISOHJAAJAN AMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN

1 § Tutkinnon osat

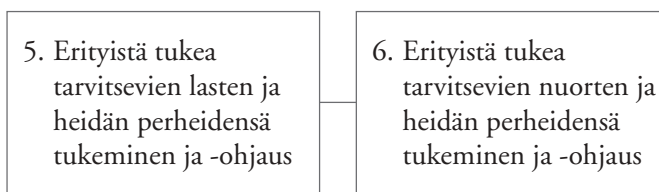
Lasten ja nuorten erityisohjaajan ammattitutkinnon perusteet sisältävät neljä pakollista ja kaksi valinnaista tutkinnon osaa sekä yhden vapaaehtoisen tutkinnon osan.

Koko tutkinto koostuu vähintään viidestä tutkinnon osasta. Tutkinnon

a) pakolliset osat ovat:

b) valinnaiset osat ovat:

c) vapaaehtoinen tutkinnon osa on:

3 Luku

LASTEN JA NUORTEN ERITYISOHJAAJAN AMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET

A. PAKOLLISET TUTKINNON OSAT

1 § Erityiskasvatus ja -ohjaus

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Eettiset lähtökohdat Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• tunnistaa toimintansa eettiset lähtökohdat. <p>Kokonaisuuden hallinta Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• hallitsee ohjausprosessin. <p>Kasvatusnäkemykset ja niiden soveltaminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• tuntee keskeiset kasvatusteoriat ja ymmärtää niiden merkityksen ohjaustoiminnan kannalta.	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• tuntee kasvatus- ja ohjausalan yleiset eettiset perusteet ja toimii niiden mukaisesti• osaa perustella toimintansa toimintaympäristönsä eettisten ohjeiden pohjalta• toimii luottamuksellisesti• tuntee erilaisten ihmiskäsitysten ja arvojen merkityksen ohjaus-toiminnalle• tunnistaa oman toimintansa taustalla olevat arvot ja ihmiskuvan sekä kykenee keskustelemaan niiden vaikutuksesta ja merkityksestä omaan toimintaansa. <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida toimintaansa• osaa perustella toimintansa tarpeellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden. <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• tunnistaa erilaisia kasvatusnäkemymiä ja osaa perustella oman toimintansa perustana olevan kasvatus- ja oppimiskäsityksen• tuntee kasvatusalan keskeiset käsitteet ja osoittaa kiinnostusta ajankohtaiseen kasvatus- ja ohjausalan keskusteluun

Kehitysvaiheen huomioon ottaminen

Tutkinnon suorittaja

- ymmärtää lapsia ja nuoria koskevia kehityspsykologisia teorioita työnsä lähtökohtana.

Erityispedagoginen osaaminen

Tutkinnon suorittaja

- tuntee ja osaa ottaa huomioon erityispedagogiset haasteet ohjaustoiminnassa.

- tuntee alan ajankohtaiset suuntaukset ja kykenee keskustelemaan niistä sekä soveltamaan tarvittaessa
- tunnistaa oman kasvatuksellisen roolinsa kasvuprosessin tukemisessa ja osaa perustella sen merkityksen yksilön, ryhmän tai yhteisön kasvuprosessissa.

Tutkinnon suorittaja

- osaa ottaa huomioon lasten ja nuorten ikä- ja kehitystason ohjaustoiminnassa
- tunnistaa kehityksen taitekohdat
- osaa ennakoida kehityksen mahdolliset riskikohdat.

Tutkinnon suorittaja

- tuntee lapsen normaalin kehityskaaren ja tunnistaa sen häiriöt sekä ymmärtää niiden vaikutuksen ohjausprosessissa
- tunnistaa interventioiden paikat
- tunnistaa oman osaamisen ja toiminnan rajat sekä tarvittaessa rakentaa toimivan verkoston intervention toteuttamiseksi
- osaa ottaa ohjaustoiminnassaan huomioon ohjattaviensa erilaisuuden ja ainutlaatuisuuden sekä auttaa ohjattaviaan pääsemään tavoitteisiinsa
- ymmärtää integroinnin mahdollisuudet ja rajoitteet ohjaustoiminnassa
- omaa taidon käsitellä ja ratkaista erityistä tukea tarvitsevien yksilöiden ja ryhmien välisiä ristiriitoja
- kykenee tukemaan ohjattavaa voimavarojen löytämisessä ja auttaa heitä ratkaisun saavuttamisessa
- tunnistaa oman toimintansa rajat erityistä tukea tarvitsevien yksilöiden ja ryhmien tukemisessa
- osaa rakentaa tarkoituksenmukaisia

<p>Menetelmäosaaminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee yksilö-, ryhmä- ja yhteisö-ohjauksen keskeiset menetelmät. 	<p>moniammatillisia verkostoja yksilöiden ja ryhmien kasvun tukemisen varmistamiseksi.</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa valita erityistä tukea vaativalle ohjattavalle tai ryhmälle tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivan ohjausmenetelmän ja -välineet sekä perustella valintansa • hallitsee käyttämänsä menetelmät ja välineet • tuntee ryhmädynamiikan periaatteet ja osaa käynnistää ryhmän sekä ohjata sitä • tunnistaa roolien merkityksen ryhmässä ja pystyy ohjaamaan myös yksilöitä ryhmän tavoitteiden suuntaisesti • osaa kuvata ryhmän merkityksen ryhmän kehityksen ja siinä toimivien yksilöiden kannalta • osaa ottaa huomioon ohjattavien ja heidän yhteisönsä arvolähtökohdat ja toimii niitä arvostaen • ymmärtää dialogin ja tunteiden merkityksen vuorovaikutuksessa ja osaa arvioida oman työotteensa dialogisuutta.
---	--

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Lasten ja nuorten erityisohjaajan ammattitutkinnon Erityiskasvatus ja -ohjaus-tutkinnon osan ammattitaito arvioidaan aidossa toimintaympäristössä, esimerkiksi lapsi- ja nuorisotyössä, koulussa, päivähoitossa tai laitoksessa. Ohjaustilanteen tulee liittyä prosessiin, jossa tutkinnon suorittajalla on ollut pitkäkestoinen suhde ohjattaviin, ja hän on hankkinut tietoa ohjattavien erityistarpeista. Näyttö koostuu ohjaustilanteen suunnittelusta, toteutuksesta, kirjallisesta osuudesta ja itsearvioinnista.

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tiimi- ja ryhmätyötaidot Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • kykenee työskentelemään tiimissä tai ryhmässä vuorovaikutteisesti, rakentavasti ja tuloksekkaasti. <p>Verkostotyötaidot Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee moniammatilliset verkostotyön taidot. <p>Kirjallinen ja suullinen esitystaito Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • omaa työn edellyttämän kirjallisen ja suullisen esitystaidon. 	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee tiimin ja ryhmän syntyprosessin • ymmärtää oman roolin merkityksen tiimi- ja ryhmätyössä • tukee omalla toiminnallaan tiimin ja ryhmän jäsenten keskinäisen kunnioituksen syntyä • tunnistaa tiimin tai ryhmän ongelmat ja osaa ratkaista niitä • tekee aloitteita tiimin tai ryhmän kehittämiseksi. <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee kumppanuuden tai muun yhteistoiminnan syntyprosessin • ymmärtää resurssisuunnittelun merkityksen moniammatillisessa verkostotyössä • tuntee keskeisten yhteistyökumppanien keskeiset toiminnan lähtökohdat, työkäytännöt ja -menetelmät • osaa ohjata asiakkaan muiden tarvittavien palvelujen piiriin • arvostaa muita lasten ja nuorten kanssa työskenteleviä. <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa ilmaista itseään selkeästi ja esiintyä tilanteeseen sopivalla tavalla kaikissa työhön liittyvissä tilanteissa • osaa laatia asiakirjoja jommalla-kummalla kotimaisella kielellä • osaa alan ammattisanaston ja keskeiset käsitteet • pystyy olemaan aloitteellinen keskustelussa tai yhteydenpidossa • osaa asioida viranomaisten ja kollegoiden kanssa jommalla-kummalla kotimaisella kielellä.

Työn organisointi

Tutkinnon suorittaja

- osaa organisoida oman työnsä
- on aloitteellinen työn organisoimiseen liittyvissä asioissa.

Työn vastuullisuus

Tutkinnon suorittaja

- ymmärtää oman työnsä vastuun ja merkityksen asiakkaina oleville lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen.

Työkyvyn ylläpitäminen

Tutkinnon suorittaja

- kykenee kiinnittämään erityishuomiota omaan ja työyhteisön työkykyyn.

Taloussuunnittelu

Tutkinnon suorittaja

- hallitsee taloussuunnittelun perusteet sekä osaa seurata talousarvion toteutumista.

Tutkinnon suorittaja

- suoriutuu itsenäisesti oman työnsä suunnittelusta
- hallitsee aikataulut ja määräajat sekä ymmärtää niiden merkityksen työn tekemiselle ja työyhteisön toisille jäsenille
- tekee ehdotuksia yhteisen työn organisoimiseksi.

Tutkinnon suorittaja

- toimii asiakaslähtöisesti
- osaa kuunnella, tukea ja tarvittaessa ohjata ongelmanratkaisussa
- osaa ja uskaltaa tarvittaessa puuttua ongelmatilanteisiin
- tuntee alaan liittyvät salassapitoa koskevat ohjeet ja määräykset.

Tutkinnon suorittaja

- osaa priorisoida työtehtäviään välttääkseen ylikuormittumisen
- osaa ylläpitää työkykyään ja osallistuu työyhteisön sosiaaliseen rakentamiseen omalta osaltaan
- osaa ilmaista omat toiveensa työyhteisössä asianmukaisesti
- osaa määritellä kehittämistarpeensa ja suhteuttaa vaatimukset työtilanteeseensa
- kykenee kehittämään ja uudistamaan omia työmenetelmiään.

Tutkinnon suorittaja

- osoittaa kustannustietoisuutta työtehtävien toteuttamisessa, suunnittelussa sekä arvioinnissa
- osaa laatia talousarvion oman työnsä osalta
- tuntee oman organisaationsa talousarviorakenteen
- tuntee taloussuunnittelun ja -seurannan pääpiirteet.

<p>Yhteiskunnallinen palvelurakenne Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> tuntee lasten ja nuorten ohjaamista säätelevän yhteiskunnallisen palvelurakenteen. <p>Päätöksentekojärjestelmä Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> tuntee lapsia ja nuoria koskevan päätöksentekojärjestelmän. 	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> pystyy yhteydenpitoon ja palveluohjaukseen lasten ja nuorten erityistilanteissa osaa etsiä ja soveltaa tarvittavaa tietoa hallitsee julkisten palvelujen tiedonhaun menetelmät. <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> tuntee julkishallinnon päätöksentekojärjestelmän pääpiirteissään osaa itsenäisesti seurata yhteiskunnallista keskustelua ja tarvittaessa vaikuttaa päätöksentekoon.
--	--

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Lasten ja nuorten erityisohjaajan ammattitutkinnon Moniammatillinen työ-tutkinnon osan näyttö suoritetaan sellaisessa alaan liittyvässä ympäristössä, jossa verkottuneen, monialaisen vuorovaikutuksen syntyminen on mahdollista. Ammattitaito osoitetaan arvioitavien työtilanteiden sekä niihin liittyvien työsuunnitelmien, muistioden tai raporttien avulla. Näyttöön kuuluu itsearviointi.

3 § Yhteisöllisyys ja osallisuus

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tiedon hankintakyky Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> kykenee hankkimaan ammatissaan tarvitsemaansa tietoa. 	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> ymmärtää elinikäisen oppimisen periaatteen ymmärtää oppimisen ja organisaation kehittämisen yhteyden seuraa vähintään yhtä alan ammattilehteä ja tuntee alaa koskevaa ajankohtaista keskustelua tuntee alan ajankohtaista kirjallisuutta osaa käyttää vähintään yhtä alan virallista tiedonhakuportaalia osaa kriittisesti arvioida ja käyttää hankkimaansa tietoa.

<p>Projekti- ja prosessityön taidot Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee projekti- ja prosessityön taidot. <p>Syrjäytyminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää syrjäytymisen prosessimaisuuden keskeiset tekijät. <p>Osallisuus Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • kykenee hahmottamaan lasten ja nuorten ja heidän perheidensä osallisuutta tukevat tekijät. 	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee projektityön periaatteet ja osaa pääpiirteissään hankkeen laatimisen käytännöt ja työvaiheet • tuntee alan keskeiset rahoitusmahdollisuudet • osaa perustella projektin tai prosessin tavoitteen ja merkityksen • ymmärtää projektin tai prosessin paikan ja aseman suhteessa palvelujärjestelmään ja omaan työhönsä • osaa arvioida omaa työtään ja onnistumistaan projektin ja prosessin eri vaiheissa. <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää syrjäytymisilmiön moniulotteisuuden • osaa omassa työssään toimia syrjäytymistä ennalta ehkäisevästi • tunnistaa ja osaa analysoida ohjattavien tilannetta ja taustaa • osaa luoda yhdessä ohjattavien kanssa tulevaisuutta koskevia ratkaisuja. <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa tehdä aloitteita ympäröivän yhteisönsä kehittämiseksi • osaa tukea yksilöiden ja yhteisöjen osallistumista, oma-aloitteisuutta ja vuorovaikutusta.
---	--

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Lasten ja nuorten erityisohjaajan ammattitutkinnon Yhteisöllisyys ja osallisuus -tutkinnon osan näyttö arvioidaan yhteisöllisen projektityön avulla. Näyttö arvioidaan aidossa toimintaympäristössä kuten kansalais- ja asukastoiminnassa tai vastaavassa. Projektityön sisällöissä tulee kiinnittää erityistä huomiota syrjäytymisen ja osallisuuden näkökulmiin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käytännön toimintaan, kirjallisiin dokumentteihin sekä itsearviointiin.

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Kulttuurinen identiteetti Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää kulttuurin ja uskonnon merkityksen identiteetin kannalta. <p>Uskontojen tuntemus Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee maailman uskontoja. <p>Työskentely monikulttuurisessa ympäristössä Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa kohdata eri kulttuuritaustaisia ihmisiä sekä työskennellä heidän kanssaan. <p>Viestintätapojen tuntemus ja kielitaito Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • kykenee kommunikoidaan monikulttuurisissa tilanteissa. 	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää identiteetin merkityksen ihmisen elämässä • tiedostaa omat arvonsa, asenteensa ja elämäkatsomuksensa ja osaa perustella ne • ymmärtää työssään kohtaamiaan erilaisia arvoja ja asenteita • osaa työssään kunnioittaa erilaisuutta. <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee keskeiset Suomessa tunnustettujen uskontojen perusteet • tuntee pääpiirteissään keskeiset maailman uskonnot • ymmärtää miten eri uskonnot näkyvät arkielämässä. <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää erilaisten kulttuurien pääpiirteitä ja tapoja sekä osaa käyttää tietoa työssään • osaa kohdata ihmisen yksilönä • kykenee työssään tasavertaisuuteen ja puolueettomuuteen • ymmärtää perheen merkityksen eri kulttuureissa • osaa huomioida kulttuuriset tekijät ohjaustilanteissa • ymmärtää poliittisen tilanteen merkityksen vähemmistöjen elämään • toimii eettisesti monikulttuurisessa ympäristössä. <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tietää ja ymmärtää eri kulttuurien viestintätapoja • kykenee kommunikoidaan monikulttuurisissa tilanteissa suomen tai

Maahanmuuttopolitiikka

Tutkinnon suorittaja

- tuntee maahanmuuttopolitiikkaa.

Kulttuurien kohtaaminen

Tutkinnon suorittaja

- tuntee uuteen kulttuuriin sopeutumiseen liittyvät ilmiöt.

Työlainsäädännön tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- tuntee työelämän pelisääntöjä.

ruotsin kielellä sekä yhdellä vieraalla kielellä.

Tutkinnon suorittaja

- tuntee pääpiirteissään Suomea koskevat kansainväliset maahanmuuttajasopimukset sekä osaa toimia ja työskennellä näiden mukaisesti
- tuntee maahanmuuttajan koulutuksen järjestämisen erityispiirteet
- tuntee kotouttamislain veloitteet
- tuntee maahanmuuttajien sosiaaliturvaa
- tuntee turvapaikkaprosessin
- osaa kuvata työpaikkansa kotikunnan maahanmuuttopolitiikan keskeiset sisällöt.

Tutkinnon suorittaja

- tunnistaa kulttuurien kohtaamiseen mahdollisesti liittyvät konfliktit ja osaa puuttua niihin
- tietää ja tunnistaa kulttuurishokin eri vaiheet
- osaa ottaa kulttuuritaustan huomioon valittaessa toimintatapaa
- osaa valita oikeat tukitoimet ja verkostot
- osaa edistää oman työnsä avulla maahanmuuttajien kotoutumista
- osaa tukea maahanmuuttajaa elämän uusien tavoitteiden ja sisältöjen löytämisessä.

Tutkinnon suorittaja

- tuntee suomalaisen työmarkkinajärjestelmän pääpiirteissään
- tuntee työntekijän keskeiset oikeudet ja velvollisuudet
- osaa tukea ja ohjata eri kulttuuritaustoista tulleiden ihmisten sopeutumista työelämään.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Lasten ja nuorten erityisohjaajan ammattitutkinnon Kulttuurien vuorovaikutus-tutkinnon osan ammattitaito arvioidaan aidossa monikulttuurisessa toimintaympäristössä, jossa tutkinnon suorittaja kohtaa eri kulttuureista tulleita lapsia ja/tai nuoria. Näyttöön tulee sisältyä käytännön vuorovaikutustilanteita, esimerkiksi ohjausta, tukemista ja verkostotyötä. Arvioinnin apuna voidaan käyttää kirjallista työtä, jossa on kirjattu arvojen ja asenteiden pohdintaa sekä niiden yhteyksiä työhön. Näyttöön kuuluu tutkinnon suorittajan itsearviointi.

B. VALINNAISET TUTKINNON OSAT

5 § Erityistä tukea tarvitsevien lasten ja heidän perheidensä ohjaus ja tukeminen

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Lapsuuden merkitys Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• ymmärtää lapsuutta elämäntaiheena. <p>Perhe ja perhetyö Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• ymmärtää perheen merkityksen lasten hyvinvointiin ja elämään.	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• ymmärtää lapsuuden arvon ja ainutkertaisuuden• edistää omalla toiminnallaan lapsen kasvurauhaa• tukee lapsen itsetuntoa ja minäkuvan kehittymistä• osaa käsitellä lapsen kanssa erilaisia arvoja ja elämäntaiheita. <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• ymmärtää perheen merkityksen lapsen kasvuyhteisönä• tiedostaa vanhempien ensisijaisen kasvatusvastuun ja osaa tukea sitä• ymmärtää vertaisryhmien merkityksen lapsiperheiden tukena ja osaa käyttää niitä• osaa kohdata lapsia ja heidän perheitään puolueettomasti ja tasapuolisesti• ymmärtää perheiden erilaisuuden ja arvostaa perheen sisäisiä suhteita ja arvoja• kykenee kohtaamaan perheen kriisejä• tuntee perhetyön menetelmiä ja käytäntöjä

Elinolot ja elämäntapa

Tutkinnon suorittaja

- ymmärtää lasten ja perheiden elinoloja.

Lastenkulttuurin tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- ymmärtää lastenkulttuurin vaikutuksia hyvinvointiin ja elämään.

Vapaa-aikapalvelut ja harrastusmahdollisuudet

Tutkinnon suorittaja

- tuntee keskeiset vapaa-aikapalvelut ja harrastusmahdollisuudet sekä ymmärtää niiden merkityksen lasten ja perheiden hyvinvointitekijänä.

Lastensuojelu

Tutkinnon suorittaja

- tuntee hyvin suomalaista lastensuojelujärjestelmää ja käytäntöjä.

- tuntee keskeiset perhepoliittiset etuudet
- tuntee perhettä tukevan palvelujärjestelmän
- tuntee perhettä koskevat keskeiset lait, säädökset ja suositukset sekä niiden merkityksen omassa työssään
- toimii perhetyön yleisten ammattiteettisten periaatteiden mukaisesti.

Tutkinnon suorittaja

- hahmottaa lasten ja perheiden elinolojen riskitekijät ja kykenee toimimaan tilanteen vaatimalla tavalla
- hahmottaa lasten ja lapsiperheiden aseman yhteisötasolla ja osaa tarvittaessa tehdä aloitteita aseman parantamiseksi.

Tutkinnon suorittaja

- tuntee ajankohtaista lastenkulttuuria ja sen erilaisia muotoja sekä ymmärtää sen merkitystä lasten elämään ja elämäntapaan
- ymmärtää lapsen omaehtoisen toiminnan merkityksen kasvatuksessa.

Tutkinnon suorittaja

- tietää oman paikkakuntansa keskeiset vapaa-aikapalvelut ja harrastusmahdollisuudet
- osaa ohjata ja tarvittaessa motivoida lapsia ja heidän perheitään em. palveluihin
- osaa työssään käyttää hyväkseen toimintaa suunnitellessaan em. palveluja tuottavan verkoston
- osaa järjestää erilaisia toimintaryhmiä ja tuottaa palveluja sekä perustella niiden tarpeellisuuden.

Tutkinnon suorittaja

- tuntee lastensuojelun tavoitteet ja keskeiset käytännöt

Työ ja työllisyys

Tutkinnon suorittaja

- ymmärtää työn ja työttömyyden merkityksen perheiden elämään ja hyvinvointiin.

Päihteet ja niiden väärinkäyttö

Tutkinnon suorittaja

- tuntee päihteiden väärinkäytön vaikutukset lasten ja perheiden hyvinvointiin ja elämään.

Mielenterveys

Tutkinnon suorittaja

- osaa toimia ja suhtautua oikein mielenterveysongelmiin liittyvissä tilanteissa.

- tuntee lastensuojelulain ja sen velvoitteet omassa työssä
- ymmärtää lapsen edun merkityksen käsitteenä ja käytännössä
- ymmärtää ennalta ehkäisevän lastensuojelutyön merkityksen
- osaa kohdata ja tukea lastensuojelun piirissä olevia lapsia ja perheitä sekä järjestää heille tarvittaessa toimintaa.

Tutkinnon suorittaja

- osaa perustella ja kuvata työn merkitystä elämänhallinnan, toimeentulon ja sosiaalisten suhteiden näkökulmista
- ottaa huomioon ohjaustoiminnassa työttömyyden vaikutukset lasten ja perheiden elämään.

Tutkinnon suorittaja

- kykenee käsittelemään työssään lasten tai heidän perheenjäsenensä päihteiden käyttöä
- tuntee päihdeongelmiin liittyvät palvelut, tukimuodot ja ennaltaehkäisyn mahdollisuuksia
- ymmärtää varhaisen puuttumisen mallin
- osaa toimia oikein päihtyneen henkilön kanssa
- tietää päihteiden väärinkäytön vaikutukset toimintakykyyn ja elämään
- tietää yleisimpien huumeiden vaikutuksia ja huumeiden käytön määrää
- edistää omalla toiminnallaan päihteettömyyttä.

Tutkinnon suorittaja

- tietää yleisimmät mielenterveyden häiriöt ja sairaudet ja niiden vaikutuksia lapsen ja perheen toimintakykyyn
- osaa työssään käsitellä mielen-

Rikollisuus ja väkivalta

Tutkinnon suorittaja

- osaa toimia ja suhtautua oikein väkivaltaan ja rikollisuuteen liittyvissä tilanteissa.

Koulutusmahdollisuudet

Tutkinnon suorittaja

- ymmärtää kouluttautumisen merkityksen.

Vammaisuus ja sairaudet

Tutkinnon suorittaja

- osaa toiminnassaan huomioida sairauden tai vamman vaikutuksia lapsen ja perheen toimintakykyyn.

terveysongelmia ja kohdata tunnehäiriöisiä lapsia

- tietää erityisesti lapsuuteen liittyvät mielenterveyden riskitekijät
- tuntee mielenterveyspalvelut ja lastenpsykiatrisen hoitojärjestelmän
- osaa omalla toiminnallaan tukea lasten ja perheiden mielenterveyttä.

Tutkinnon suorittaja

- osaa kuvata tekijöitä ja olosuhteita, jotka voivat vaikuttaa rikollisen tai väkivaltaisen käyttäytymisen syntymiseen
- osaa työssään käsitellä perheväkivaltaa ja tukea perheenjäseniä ko. tilanteissa
- tietää, miten toimia lasten ja perheiden väkivaltatilanteissa, kohdatessaan aggressiivisen asiakkaan sekä havaitessaan rikollista käyttäytymistä
- tietää tukipalvelut väkivaltatilanteissa
- edistää omalla toiminnallaan väkivallattomuutta.

Tutkinnon suorittaja

- tuntee suomalaisen koulutusjärjestelmän pääpiirteissään
- osaa perustella perheille kouluttautumisen merkityksen elämässä selviytymisessä.

Tutkinnon suorittaja

- osaa käsitellä työssään vammaisuuden ja sairastavuuteen liittyviä kysymyksiä ja tukea perhettä ko. tilanteissa
- tuntee yleisimmät vammaisuuden muodot ja niiden vaikutukset toimintakykyyn
- tuntee keskeiset vammais- ja erityispalvelut ja alan järjestöt
- osaa toimia kokonais kuntoutuksen

	tavoitteiden ja omien tehtäviensä mukaisesti <ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä asiakkaan ja tämän perheen kanssa • osaa antaa ensiapua vähintään EA2-tason vaatimusten mukaisesti.
--	---

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Lasten ja nuorten erityisohjaajan ammattitutkinnon Erityistä tukea tarvitsevien lasten ja heidän perheidensä ohjaus ja tukeminen -tutkinnon osan ammattitaito on arvioitava toimintaympäristössä, jossa mahdollistuu lapsen ja hänen perheensä kohtaaminen. Arviointi toteutetaan käytännön työtilanteissa, joihin liittyy vuorovaikutusta perheen jäsenten kanssa sekä muiden verkostossa toimivien kanssa. Toiminnalliset tilanteet voivat olla esimerkiksi keskustelutilanteita, verkostokokouksia tai lapsille tai perheille suunnattuja tapahtumia. Näyttöön sisältyy kirjallisia töitä, joita ovat esimerkiksi suunnitelmat, selvitykset ja portfoliot. Näyttöön liittyy tutkinnon suorittajan itsearviointi.

6 § Erityistä tukea tarvitsevien nuorten ja heidän perheidensä ohjaus ja tukeminen

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Nuoruuden merkitys Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää nuoruutta elämäntavaksi. <p>Perhe ja perhetyö Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää perheen merkityksen nuorten hyvinvointiin ja elämään. 	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää nuoruuden arvon ja ainutkertaisuuden • edistää omalla toiminnallaan nuoren itsenäistymistä • tukee nuoren itsetuntoa ja minäkuvan kehittymistä • osaa käsitellä nuoren kanssa erilaisia arvoja ja elämäntavaksi. <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää perheen merkityksen nuoren kasvuyhteisönä • tiedostaa vanhempien ensisijaisen kasvatusvastuun ja osaa tukea sitä • osaa kohdata nuoria ja heidän perheitään objektiivisesti ja tasapuolisesti

Nuorten elinolot ja elämäntapa

Tutkinnon suorittaja

- ymmärtää nuorten elinolojen ja nuorisokulttuurin vaikutuksia nuorten hyvinvointiin ja elämään.

Vapaa-aikapalvelut ja harrastusmahdollisuudet

Tutkinnon suorittaja

- tuntee keskeiset vapaa-aikapalvelut ja harrastusmahdollisuudet sekä ymmärtää niiden merkityksen nuorten ja perheiden hyvinvointitekijänä.

- ymmärtää perheiden erilaisuuden ja arvostaa perheen sisäisiä suhteita ja arvoja
- kykenee kohtaamaan perheen kriisejä
- tuntee perhetyön menetelmiä ja käytäntöjä
- tuntee keskeiset perhepoliittiset etuudet
- tuntee perhettä tukevan palvelujärjestelmän
- tuntee perhettä koskevat keskeiset lait, säädökset ja suositukset sekä niiden merkityksen omassa työssään
- toimii perhetyön yleisten ammattieettisten periaatteiden mukaisesti.

Tutkinnon suorittaja

- hahmottaa nuorten elinolojen riskitekijät yhteisötasolla ja osaa tarvittaessa tehdä aloitteita elinolojen parantamiseksi
- tuntee ajankohtaista nuorisokulttuuria ja sen erilaisia muotoja sekä ymmärtää sen merkitystä nuorten elämään ja elämäntapaan
- tuntee ja ymmärtää vertaisryhmien merkityksen nuoren kasvun ja kehityksen kannalta
- osaa selittää nuorten toimintaa nuorisokulttuurisilla näkemyksillä.

Tutkinnon suorittaja

- tietää oman paikkakuntansa keskeiset vapaa-aikapalvelut ja harrastusmahdollisuudet
- osaa ohjata ja tarvittaessa motivoida nuoria em. palveluihin
- osaa työssään käyttää hyväkseen toimintaa suunnitellessaan em. palveluja tuottavan verkoston
- osaa järjestää erilaisia toimintaryhmiä ja tuottaa palveluja sekä perustella niiden tarpeellisuuden.

Erityisnuorisotyö

Tutkinnon suorittaja

- tuntee erityisnuorisotyön merkityksen nuorisokasvatuksen työmuotona.

Lastensuojelu

Tutkinnon suorittaja

- tuntee hyvin suomalaista lastensuojelujärjestelmää ja käytäntöjä.

Työ ja työllisyys

Tutkinnon suorittaja

- ymmärtää työn merkityksen nuorten elämään ja perheiden hyvinvointiin.

Tutkinnon suorittaja

- tietää erityisnuorisotyön tavoitteet, keskeisimmät työmuodot ja -käytännöt
- osaa käyttää tavoitteidensa saavuttamiseksi erilaisia toimintamuotoja, menetelmiä ja työtapoja sekä perustella niiden valinnan
- osaa omalla persoonallaan tukea vaikeissa elämäntilanteissa olevia nuoria ja heidän perheitään
- osaa verkottua ja toimia muiden erityisnuorisotyön tavoitteita edistävien tahojen kanssa
- osaa järjestää ja organisoida tarvittavia toimintamuotoja
- osaa kohdata erilaisuutta ja arvostaa nuoria toimijoina.

Tutkinnon suorittaja

- tuntee lastensuojelun tavoitteet ja keskeiset käytännöt
- tuntee lastensuojelulain ja sen velvoitteet omassa työssään
- ymmärtää lapsen edun merkityksen käsitteenä ja käytännössä
- ymmärtää ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön merkityksen
- osaa kohdata ja tukea lastensuojelun piirissä olevia nuoria ja heidän perheitään ja järjestää heille tarvittaessa toimintaa
- osaa toimia moniammatillisen tiimin jäsenenä ja ymmärtää työnsä osana kokonaisuutta.

Tutkinnon suorittaja

- osaa perustella ja kuvata työn merkitystä elämänhallinnan, toimeentulon ja sosiaalisten suhteiden näkökulmista
- tuntee nuorten työllistämispalvelut ja muut tukimuodot
- osaa motivoida nuoria työelämän käytäntöjen oppimiseen

Nuorten asuminen ja sen tukeminen

Tutkinnon suorittaja

- ymmärtää vakinaisen asumisen ja oman kodin merkityksen nuoren elämönhallinnassa ja itsenäistymisessä.

Päihteet ja niiden väärinkäyttö

Tutkinnon suorittaja

- tuntee päihteiden väärinkäytön vaikutukset perheiden hyvinvointiin ja elämään.

Mielenterveys

Tutkinnon suorittaja

- osaa toimia ja suhtautua oikein mielenterveysongelmiin liittyvissä tilanteissa.

- osaa ottaa huomioon ohjaustoiminnassa työttömyyden vaikutukset nuorten ja perheiden elämään.

Tutkinnon suorittaja

- osaa tarvittaessa perustella nuorelle, hänen perheelleen ja asuntoasioita hoitaville viranomaisille nuoren asunnon tarvetta ja tukea nuorta itsenäiseen asumiseen
- tuntee asumiseen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet
- tuntee nuorten asumiseen liittyvät palvelut ja tukimuodot ja osaa ohjata heitä käyttämään ko. palveluja.

Tutkinnon suorittaja

- kykenee käsittelemään työssään nuorten tai heidän perheenjäsenensä päihteiden käyttöä
- tuntee päihdeongelmiin liittyvät palvelut, tukimuodot ja ennaltaehkäisyn mahdollisuuksia
- ymmärtää varhaisen puuttumisen mallin
- osaa toimia oikein päihtyneen henkilön kanssa
- tietää päihteiden väärinkäytön vaikutukset toimintakykyyn ja elämönhallintaan
- tuntee yleisimpien huumeiden vaikutuksia ja käytön laajuutta
- edistää omalla toiminnallaan päihdeettömyyttä.

Tutkinnon suorittaja

- tietää yleisimmät mielenterveyden häiriöt ja sairaudet ja niiden vaikutuksia nuoren ja perheen toimintakykyyn
- osaa työssään käsitellä mielenterveysongelmia ja kohdata mielenterveysongelmaisia nuoria
- tietää erityisesti nuoruuteen liittyvät mielenterveyden riskitekijät

Rikollisuus ja väkivalta

Tutkinnon suorittaja

- osaa toimia ja suhtautua oikein väkivaltaan ja rikollisuuteen liittyvissä tilanteissa.

Koulutusmahdollisuudet

Tutkinnon suorittaja

- tuntee nuorten koulutusmahdollisuuksia ja ymmärtää koulutuksen merkityksen.

- tuntee mielenterveyspalvelut ja nuorisopsykiatrisen hoitojärjestelmän
- osaa omalla toiminnallaan tukea nuorten mielen terveyttä.

Tutkinnon suorittaja

- osaa kuvata tekijöitä ja olosuhteita, jotka voivat vaikuttaa rikollisen tai väkivaltaisen käyttäytymisen syntymiseen
- osaa työssään kohdata perheväkivaltaa ja tukea perheenjäseniä ko. tilanteissa
- tietää, miten toimia nuorten väkivaltatilanteissa, kohdatessaan aggressiivisen asiakkaan sekä havaitessaan rikollista käyttäytymistä
- osaa kuvata nuorisorikollisuuden määrällistä ja laadullista kehitystä
- tuntee tuomittujen nuorten tukitoimenpiteet
- tuntee rikoslain nuoria koskevat osat pääpiirteissään
- osaa tarvittaessa toimia nuoren tukihenkilönä oikeusprosessissa
- tuntee sovittelujärjestelmän
- tietää tukipalvelut väkivalta-tilanteissa
- edistää omalla toiminnallaan väkivallattomuutta.

Tutkinnon suorittaja

- tuntee suomalaisen koulutusjärjestelmän pääpiirteissään
- osaa neuvoa ja motivoida nuoria koulutukseen hakeutumisessa
- tietää ammatinvalinnanohjauksen ja opintojen ohjauksen merkityksen nuorten valintatilanteissa
- osaa perustella nuorille ja heidän perheilleen kouluttautumisen merkityksen.

<p>Vammaisuus ja sairaudet</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa toiminnassaan huomioida sairauden tai vamman vaikutuksia nuoren ja perheen toimintakykyyn. 	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa käsitellä työssään vammaisuuden ja sairastavuuteen liittyviä kysymyksiä ja tukea nuorta ja hänen perhettään ko. tilanteissa • tuntee keskeisimmät vammaisuuden muodot ja niiden vaikutukset toimintakykyyn • tuntee keskeiset vammais- ja erityispalvelut ja alan järjestöt • tuntee vammaisnuorisotyön erityistarpeet ja toimijat • osaa toimia kokonais kuntoutuksen tavoitteiden ja omien tehtäviensä mukaisesti • toimii yhteistyössä asiakkaan ja tämän perheen kanssa • osaa antaa ensiapua vähintään EA2-tason vaatimusten mukaisesti.
---	--

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Lasten ja nuorten erityisohjaajan ammattitutkinnon Erityistä tukea tarvitsevien nuorten ja heidän perheidensä ohjaus ja tukeminen -tutkinnon osan ammattitaito on arvioitava toimintaympäristössä, jossa mahdollistuu perheen kohtaaminen. Arviointi toteutetaan käytännön työtilanteissa, joihin liittyy vuorovaikutusta perheen jäsenten kanssa sekä muiden verkostossa toimivien kanssa. Toiminnalliset tilanteet voivat olla esimerkiksi keskustelutilanteita, verkostokokouksia tai nuorille/perheille suunnattuja tapahtumia. Näyttöön sisältyy kirjallisia tuotoksia, joita ovat esimerkiksi suunnitelmat, selvitykset ja portfoliot. Näyttöön liittyy tutkinnon suorittajan itsearviointi.

C. VAPAAEHTOINEN TUTKINNON OSA

7 § Yrittäjyys

Vapaaehtoisen yrittäjyysosan ammattitaitovaatimusten määrittämisessä on lähtökohtana pidetty yrityksen toiminnan alkuvaiheessa esiintyviä prosesseja ja osaamista. Tarkoituksena on, että osan suorittajalla on alustavat yrittäjävalmiudet ja edellytykset yritystoimintaan.

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Oman osaamisen ja kehittymisen arviointi Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa arvioida omia henkilökohtaisia ominaisuuksiaan ja valmiuksiaan yrittäjänä sekä suunnitella kehittymistarpeitaan. <p>Yrityksen liikeidean laatiminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa määritellä toteutuskelpoisen liikeidean ja visioida sen tulevaisuutta. <p>Talouden suunnittelu Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa suunnitella yrityksensä taloutta. 	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa tarkastella omaa ammattitaitoaan ja kokemuksensa riittävyyttä sekä kehittämistarpeitaan käynnistäessään yrityksensä toimintaa ja/tai toimiessaan yrittäjänä • osaa suunnitella omaa ajankäyttöään • osaa verkostoitua yrittäjän ja yrityksen kannalta keskeisten sidosryhmien kanssa. <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa määritellä yrityksensä toiminta-ajatuksen ja liikeidean • osaa määrittää yrityksensä asiakasryhmät, niiden tarpeet ja vaatimukset • osaa arvioida ja vertailla kehittämimensä tuotteiden ja palvelujen laatua ja omaperäisyyttä markkinoilla • osaa vertailla eri yritysmuotoja ja valita niistä omalle yritystoiminnalleen sopivimman sekä päättää tarvittavista toimenpiteistä • osaa tarkastella tarvittaessa yhdessä asiantuntijoiden kanssa liikeidean taloudellista kannattavuutta • osaa ottaa huomioon yrittäjän sosiaali- ja työttömyysturvaan liittyvät asiat ja säädökset • osaa liikeideaa laatiessaan hyödyntää tietotekniikkaa ja nykyaikaisia tiedonhakumenetelmiä • osaa hoitaa yrityksensä perustamistoimet asiantuntijapalveluja käyttäen. <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa määrittää, mitkä tekijät vaikuttavat yrityksen tulokseen ja seurata, miten tulos kehittyy

Markkinoinnin suunnittelu

Tutkinnon suorittaja

- osaa suunnitella yrityksensä markkinointia.

Sopimusten tekeminen

Tutkinnon suorittaja

- osaa tehdä sopimuksia.

Kirjanpidon, verotuksen ja yrityslainsäädännön osaaminen

Tutkinnon suorittaja

- osaa toimia lakien, asetusten ja muiden velvoitteiden mukaisesti.

- osaa päättää kannattavan toiminnan rajan, jotta osaa mm. hinnoitella yrityksensä tuotteet tai palvelut
- osaa suunnitella ja seurata rahan käyttöä ja rahan lähteitä
- osaa hyödyntää tilitoimisto- ja muita talouden hoidon palveluja.

Tutkinnon suorittaja

- osaa selvittää itse tai asiantuntijapalveluita käyttäen markkinoiden laadullista ja määrällistä kysyntää ja tarjontaa
- osaa ryhmitellä asiakkaat ja määrittää yrityksensä asiakaskohderyhmät
- osaa valita tuotteilleen parhaat jakelutiet
- osaa käyttää hintaa, maksuehtoja ja muita kilpailutekijöitä kannattavasti
- osaa yhdessä asiantuntijoiden kanssa suunnitella markkinointitoimpiteitä ja selvittää niiden hyödyt suhteessa kustannuksiin
- osaa seurata asiakastyytyvää ja kehittää toimintaa palautteen mukaisesti.

Tutkinnon suorittaja

- osaa laatia tavanomaisiin liiketoimintaan liittyvät sopimukset itsenäisesti
- osaa hankkia sopimusten laadintaan asiantuntijapalveluja
- hallitsee sopimukseen sisällytettävät tekijänoikeuteen liittyvät asiat.

Tutkinnon suorittaja

- osaa järjestää kirjanpidon hoidon lainsäädännön määräysten mukaisesti asiantuntijoita hyväksi käyttäen
- osaa toimia myös muiden yritystään ja sen toimialaa sitovien määräysten mukaisesti
- osaa asiantuntijoiden avulla suunnitella pitkäjänteisesti yrityksensä verotusta ja omaa verotustaan sekä

	<p>hoitaa arvonlisäverotukseen liittyvät asiat oman yrityksensä toiminnan kannalta sekä tuntee eläke-, tapaturma- ja työttömyysvakuutukset ym. sosiaaliturvaan liittyvät asiat</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa hoitaa omaan yrittäjä-eläkkeeseensä ja muut yrittäjän sosiaaliturvaan liittyvät asiat • osaa hoitaa työnantajalle kuuluvat henkilöstönsä sosiaaliturvaan liittyvät asiat.
--	--

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Yrittäjyysosan näyttökokonaisuus on kirjallinen liiketoimintasuunnitelma, joka sisältää kiteytyneen liikeidean, markkinointisuunnitelman, karkealla tasolla tehdyn kannattavuuslaskelman, talous-, rahoitus- ja verotussuunnitelman sekä ydin-toimintoja ja tekijänoikeuksien siirtoja koskevia sopimusmalleja.

Yrittäjyysosan suorittamisessa on keskeistä, että tutkinnon suorittaja osoittaa tiedonhakuun, liikeidean toimivuuden arviointiin sekä suunnitteluun liittyvät valmiudet. Tutkinnon suorittajan on myös osoitettava hallitsevansa yritystoiminnan, verkostoitumisen ja itsensä kehittämisen lähtökohdat. Tutkinnon suorittaja osoittaa valmiutensa suunnitella, toteuttaa ja kehittää yrityksensä toimintaa asiakas- ja markkinalähtöisellä tavalla kokonaisvaltaisesti ja ottaa huomioon tuotekehityksen, markkinoinnin ja tuotannon näkökulmat.

Yrittäjyysosan suorittajalle laaditaan yritysideaahahmotelman pohjalta henkilökohtainen näyttösuunnitelma, jossa määritellään täsmennetyt näyttödokumentit ja niiden laajuudet sekä tarvittavat kehitys- ja arviointikeskustelut sekä niiden ajankohdat. Näytön arvioijista vähintään yhden on oltava yritystoiminnan erityisasiantuntija.

Ammatin kuvaus

Lasten ja nuorten erityisohjaaja toimii vaativissa kasvatus-, ohjaus- ja organisointitehtävissä. Hänen erityisosaamistaan ovat sosiaaliset ja verkottumisen taidot sekä kyky tunnistaa yksilöllisiä ja yhteisöllisiä ohjauksen haasteita. Hän kykenee toimimaan verkottuneessa yhteistyössä, projekteissa, hankkeissa ja toiminnallisissa tilanteissa sekä tarvittaessa myös tuottamaan niitä. Erityisohjaaja kykenee toimimaan moniammatillisissa työryhmissä lasten, nuorten ja heidän kulttuurinsa, erityiskasvatuksen sekä perheiden hyvinvoinnin ja elinolojen asiantuntijana.

Lasten ja nuorten erityisohjaaja kykenee kohtaamaan ja käsittelemään lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimiessaan kasvatukseen ja yhteiskuntaan liittyviä erityiskysymyksiä ja haasteita. Tällaisia ovat esimerkiksi työllisyyteen, asumiseen tai monikulttuurisuuteen liittyvät asiat sekä muut perheiden hyvinvointiin liittyvät tekijät. Erityisohjaaja ymmärtää sosiaalisten ongelmien syntytaustaa ja niiden vaikutuksia yksilöön ja yhteisöön. Hän kykenee tekemään esityksiä ja aloitteita lasten, nuorten ja perheiden elämäntilanteen parantamiseksi ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Erityisohjaajalla on vahvat vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot, joita hän osaa soveltaa työssään tavoitteellisesti ja vastuullisesti. Hän toimii tehtävissään eettisesti ja verkottuneesti. Palvelujen ja toiminnan tuottaminen erilaisissa toimintaympäristöissä edellyttää joustavuutta, luovuutta ja organisointitaitoa.

Lasten ja nuorten erityisohjaaja työskentelee erityisnuorisotyössä, monikulttuurisessa työssä, nuorten ja erityisryhmien työpajoissa ja toimintakeskuksissa, lastensuojelutyössä, laitoksissa ja sairaaloissa, kansalais- ja järjestötoiminnassa, päivähoitossa, seurakunnan lapsi- ja perhetyössä, kouluissa, iltapäiväkerhoissa, vapaa-aikakeskuksissa, alan yrityksissä sekä itsenäisenä yrittäjänä.

Ammattialan arvoperusta

Lasten ja nuorten erityisohjaajan työn lähtökohtana on humanistinen ihmiskäsitys ja ihmisen kohtaaminen kokonaisvaltaisesti. Tähän lähtökohtaan liittyy käsitys ihmisen ainutlaatuisuudesta ja arvosta. Ihminen on tarkoitettu elämään toisten ihmisten yhteydessä ja pitämään huolta toisista ihmisistä, erityisesti niistä, joiden mahdollisuudet ja edellytykset vaikuttaa elinolosuhteisiinsa, ympäristöönsä ja elämän hallintaansa ovat heikot tai heikentyneet.

Keskeinen yksilöllinen lähtökohta on oikeus elämänsä rakentamiseen ja vastuu yhteisestä tulevaisuudesta kasvattavassa ja tasavertaisessa vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten kanssa. Lasten ja nuorten erityisohjaajan työn lähtökohtana on syrjäytymisen ja eriarvoistumisen ehkäisy. Hänen työnsä kasvatuksellisena tavoitteena on selviytymiskykyinen, aktiivinen ihminen ja kansalainen, joka kykenee kohtaamaan muutoksia rehellisyyttä, oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa kunnioittaen. Lasten ja nuorten erityisohjaaja arvioi työnsä vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta säännöllisesti. Tältä pohjalta hän priorisoi työtään, tavoitteitaan ja toiminnan suuntia.

Lasten ja nuorten erityisohjaaja huolehtii ammattitaitonsa jatkuvasta kehittämisestä ja oman työkykyisyyden ylläpitämisestä.